

FIȘA DISCIPLINEI

Limbaj și ontologie în gândirea filosofică timpurie

Anul universitar 2026-2027

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ superior	Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj Napoca
1.2. Facultatea	Facultatea de Istorie și Filosofie
1.3. Departamentul	Departamentul de Filosofie
1.4. Domeniul de studii	Filosofie
1.5. Ciclu de studii	Masterat
1.6. Programul de studii / Calificarea	Filosofie, Cultură, Comunicare
1.7. Forma de învățământ	Cu frecvență

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei	Limbaj și ontologie în gândirea filosofică timpurie / Language and Ontology in Early Philosophical Thought			Codul disciplinei	HMR2120
2.2. Titularul activităților de curs	Lect. univ. dr. Ile Vlad-Lucian				
2.3. Titularul activităților de seminar	Lect. univ. dr. Ile Vlad-Lucian				
2.4. Anul de studiu	I	2.5. Semestrul	1	2.6. Tipul de evaluare	Colocviu
2.7. Regimul disciplinei	Opțional		2.8. Tipul disciplinei	Disciplină de specializare (DS)	

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1. Număr de ore pe săptămână	4	din care: 3.2. curs	2	3.3. seminar/ laborator/ proiect	2
3.4. Total ore din planul de învățământ	56	din care: 3.5. curs	28	3.6 seminar/laborator	28
Distribuția fondului de timp pentru studiul individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)					ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe (AI)					15
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					10
Pregătire seminare/ laboratoare/ proiecte, teme, referate, portofolii și eseuri					10
Tutoriat (consiliere profesională)					
Examinări					6
Alte activități					3
3.7. Total ore studiu individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)				44	
3.8. Total ore pe semestru				100	
3.9. Numărul de credite				4	

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	- nu există
4.2. de competențe	- nu există

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	- nu există
5.2. de desfășurare a seminarului/ laboratorului	- nu există

6.1. Competențele dobândite în urma absolvirii programului de studii (se preiau din planul de învățământ)¹

¹ Se vor prelua din Planul de învățământ al programului de studii acele competențe profesionale și/sau transversale la dezvoltarea cărora contribuie disciplina pentru care se elaborează fișa disciplinei. Pentru fiecare

Competențe profesionale	
Codul competenței	Competență
CP1	Capacități cognitive specifice, precum evaluarea critică a rezultatelor unor noi cercetări filosofice, formularea de alternative interpretative și demonstrarea relevanței acestora. Specific cognitive abilities such as critically assessing the results of new philosophical research studies, drawing up interpretative alternatives as well as proving their relevance.
Competențe transversale	
Codul competenței	Competență
CT2	Capacitatea de a compara cunoștințele noi cu cele tradiționale și de a stabili relații între acestea, în vederea sesizării noilor direcții de dezvoltare a profesiei. The ability to provide a comparative and inter-relational approach of the new and traditional knowledge in order to observe the emerging trends in the professional development.

6.2. Rezultatele învățării specifice programului de studii (se preiau din planul de învățământ)²

Rezultatele învățării vizate prin disciplină		
Codul competenței	Cunoștințe și înțelegere (Knowledge and understanding)	Abilități academice specifice (Specific academic skills)
CP3	3. Studentul/absolventul demonstrează o cunoaștere avansată în domeniu și capacități cognitive specifice, precum evaluarea critică a rezultatelor unor noi cercetări filosofice, formularea de alternative interpretative și demonstrarea relevanței acestora. 3. The student/graduate demonstrates an advanced knowledge in the field and specific cognitive abilities, such as the critical evaluation of the results of new philosophical research, the formulation of interpretive alternatives and the demonstration of their relevance.	3. Studentul/absolventul poate aplica în mod creativ metode de cercetare specifice filosofiei și inter/trans-disciplinare, pentru a soluționa probleme complexe și imprevizibile în domeniul filosofiei și în domeniul cultural și social, precum și pentru a comunica rezultatele în mod argumentat. 3. The student/graduate can creatively apply research methods specific to philosophy and inter/trans-disciplinary, to solve complex and unpredictable problems in the field of philosophy and in the cultural and social field, as well as to communicate the results in a reasoned way.
CP5	5. Studentul/absolventul demonstrează cunoașterea avansată a unor aspecte specifice din istoria filosofiei. 5. The student/graduate demonstrates advanced knowledge of specific aspects of the history of philosophy.	5. Studentul/absolventul poate concepe și conduce procese de cercetare specifice, precum proiectarea, realizarea și prezentarea unei lucrări de cercetare (disertație) despre o problemă semnificativă, pentru a dezvolta cunoașterea filosofică și pentru a aplica în mod creativ în domeniul social și cultural. 5. The student/graduate can conceive and conduct specific research processes, such as designing, conducting and presenting a research paper (dissertation) on a significant issue, to develop philosophical knowledge and to apply it creatively in the social and cultural field.

7. Rezultatele învățării specifice disciplinei

Cunoștințe și înțelegere (Knowledge and understanding)
--

competență se va prelua întregul enunț, inclusiv codul competenței, cu formularea care apare în planul de învățământ, fără modificări. Dacă nu se preia nici o competență din oricare din cele două categorii, se șterge linia din tabel aferentă acelei categorii.

² Se menționează rezultatele învățării specifice programului de studiu la dezvoltarea cărora contribuie disciplina pentru care se elaborează fișa. Enunțurile, preluate fără modificări din Planul de învățământ în funcție de tipul disciplinei (DF/DS/DC) se trec în dreptul competenței asociate.

1. Studentul cunoaște sursele textuale ce stau la baza analizei limbajului și ontologiei în filosofia occidentală
2. Studentul cunoaște și înțelege conceptul de angajament ontologic și implicații lui în diverse tradiții (realism, conceptualism, nominalism, ș.a.)
3. Studentul cunoaște teorii specifice ce surprind relații dintre lucruri, concepte și limbaj
Abilități academice specifice (Specific academic skills)
1. Studentul este capabil să evalueze critic texte filosofice și să surprindă articulații teoretice referitoare la teorii ontologice sau ale limbajului
2. Studentul este capabil să diferențieze între diverse tradiții de gândire și să le surprindă relevanța pentru gândirea contemporană
3. Studentul este capabil să dezvolte cercetări specifice problematicii limbajului și ontologiei

8. Conținuturi

8.1 Curs	Metode de predare - învățare	Observații ³
1. Surse ale problematicii raportului dintre limbaj și ontologie (I). Platon, semantică, ontologie și prototeoria categoriilor.	expunere, argumentare, dezbateri, problematizare	
2. Surse ale problematicii raportului dintre limbaj și ontologie (II). Aristotel, teoria categoriilor, triunghiul semantic și problema ființei	expunere, argumentare, dezbateri, problematizare	
3. Tradiția de comentarii grecești la <i>Categoriile</i> lui Aristotel.	expunere, argumentare, dezbateri, problematizare	
4. Surse ale problematicii raportului dintre limbaj și ontologie (III). Neoplatonismul. Critica lui Plotin asupra teoriei categoriilor și interpretarea lui Porfir	expunere, argumentare, dezbateri, problematizare	
5. Semantică și ontologie în comentariile lui Boethius. Problema aplicabilității categoriilor <i>in divinis</i> .	expunere, argumentare, dezbateri, problematizare	
6. Limbaj și ontologie în perioada carolingiană. <i>Categoriae decem</i> , Alcuin, <i>De dialectica</i> și Eriugena, <i>Peryphyseon</i>	expunere, argumentare, dezbateri, problematizare	
7. Școlile filosofice al secolului al XII-lea. Limbaj și ontologie la Abelard	expunere, argumentare, dezbateri, problematizare	
8. Realismul secolului al XIII-lea (I). Albert cel Mare și comentariul său la <i>Categorii</i>	expunere, argumentare, dezbateri, problematizare	

³ De exemplu aspecte organizatorice, recomandări pentru studenți, aspecte specifice legate de curs/seminar cum ar fi invitarea unor practicieni în domeniu etc.

9. Realismul secolului al XIII-lea (II). Toma din Aquino și comentariul la <i>Metafizica</i> lui Aristotel	expunere, argumentare, dezbatere, problematizare	
10. Realismul secolului al XIII-lea (III). <i>Categoriile</i> și problema universalului la Ioan Duns Scotus. Raportul tradiției realiste cu modismul	expunere, argumentare, dezbatere, problematizare	
11. Nominalismului secolului al XIV-lea. Semantica și parcimonia ontologică a nominalismului: William Ockham și reconfigurarea categoriilor. Iohannes Buridanus și comentariul la <i>Categorii</i>	expunere, argumentare, dezbatere, problematizare	
12. Atitudini realiste în comentariile la <i>Categorii</i> din secolul al XIV-lea.	expunere, argumentare, dezbatere, problematizare	
13. Reconfigurarea semanticii aristotelice în nominalismul târziu al secolelor XV	expunere, argumentare, dezbatere, problematizare	
14. Recapitulare	expunere, argumentare, dezbatere, problematizare	

Bibliografie

1. Eugeniu Coșeriu, *Istoria filozofiei limbajului*, Humanitas, București, 2011.
2. Michael J. Griffin, *Aristotle's Categories in the Early Roman Empire*, Oxford University Press, 2015.
3. Newton, Lloyd A. (ed.), *Medieval commentaries on Aristotle's Categories*, Brill, Leiden, 2008.
4. Alain de Libera, *Cearta universalilor. De la Platon la sfârșitul Evului Mediu*, trad. de I. și M. Gyurcsik, Editura Amarcord, Timișoara, 1998
5. Lambert Marie de Rijk, *On ancient and mediaeval semantics and metaphysics in Vivarium*, vol. 15, p. 81-110, vol. 16, p. 81-107, vol. 18, p. 1-62, vol. 19, p. 1-46, 81-125, vol. 20, p. 97-127, 1977-1982
6. Charles Bolyard, Rondo Keele (eds.), *Later Medieval Metaphysics. Ontology, Language and logic*, Fordham University Press, New York, 2013
7. Paul Vincent Spade, *Thoughts, Words and Things: An Introduction to Late Mediaeval Logic and Semantic Theory*, 2002
8. Mora-Marquez, Ana María, *The Thirteenth-Century Notion of Signification. The Discussions and their Origin and Development*, Brill, 2015.
9. Stephan Schmid, Hamid Taieb, *A Philosophical History of the Concept*, Cambridge University Press, 2026.

8.2 Seminar / laborator	Metode de predare - învățare	Observații
1. Selecție de texte Platon: <i>Sofistul</i> , <i>Cratylus</i> ș.a. (fragmente)	Analiză de text, dezbatere, interpretare	
2. Studiu de text Aristotel: <i>Categorii</i> , <i>Despre interpretare</i> , <i>Metafizica</i> (fragmente)	Analiză de text, dezbatere, interpretare	
3. Studiu de text: Plotin, <i>Enneade VI</i>	Analiză de text, dezbatere, interpretare	
4. Studiu de text: Porfir, <i>Isagoga</i> ; <i>Comentariul la Categorii</i>	Analiză de text, dezbatere, interpretare	
5. Studiu de text: Boethius, <i>Comentariul la Categorii</i>	Analiză de text, dezbatere, interpretare	
6. Studiu de text: Boethius, <i>Tratatele teologice</i>	Analiză de text, dezbatere, interpretare	
7. Studiu de text: Abelard, <i>Logica ingredientibus</i> (fragment)	Analiză de text, dezbatere, interpretare	
8. Studiu de text: Albert cel Mare, <i>Comentariul la Categorii</i> (fragment)	Analiză de text, dezbatere, interpretare	
9. Studiu de text: Toma din Aquino, <i>Comentariul la Metafizica</i> (fragment)	Analiză de text, dezbatere, interpretare	

10. Studiu de text: Ioan Duns Scotus, <i>Comentariul la Categorii</i> (fragment)	Analiză de text, dezbatere, interpretare	
11. Studiu de text: William Ockham, <i>Summa logicae, Comentariul la cartea Predicamentelor, Quodlibeta</i> (fragmente); Iohannes Buridanus, <i>Comentariul la Predicamente</i> (fragmente)	Analiză de text, dezbatere, interpretare	
12. John Wyclif, <i>Summa despre ființă, Despre ființa predicamentală</i> (fragmente)	Analiză de text, dezbatere, interpretare	
13. Tratatetele despre concepte: Thomas din Cleves, <i>De conceptibus</i> (fragment)	Analiză de text, dezbatere, interpretare	
14. Recapitulare	Analiză de text, dezbatere, interpretare	

Bibliografie

1. Platon, *Opere, vol. I-VII*, Editura Științifică și Enciclopedică, 1976-1993.
2. Aristotel, *Organon*, vol. I-II, Iri, 1997-1998
3. Plotin, *Enneade VI*, Traducere și comentarii de Vasile Rus, Liliana Peculea, Marilena Vlad, Cristina Andrieș, Gabriel Chindea, Alexander Baumgarten, editura IRI, București, 2007.
4. Porfir, *Isagoga*, Univers Enciclopedic, 2000; *Porphyry: On Aristotle Categories*, transl. Steven K. Strange, Bloomsbury, 2014
5. Boethius, *Comentariul la Categorii* (traducere proprie) – Boethius, In *Categorias Aristotelis libri quatuor*, in Manlii Severini Boetii opera omnia: tomus posterior, PL 64, ed. Jacques Paul Migne, 1981, p. 159-293.
6. Boethius, *Tratate teologice*, Traducere din limba latina si note de Octavian Gordon si Bogdan Tataru-Cazaban, Postfata de Anca Vasiliu, Polirom, Iași, 2003
7. Alcuin, *De dialectica* (traducere proprie) – Alcuin, De dialectica, ed. Jacques Paul Migne, Patrologia Latina 101, 1863, pp. 950-976
8. Eriugena, *Peryphyseon* (traducere proprie) – I. P. Sheldon-Williams (ed.), Iohannis Scotti Eriugenae Periphyseon, The Dublin Institute for Advanced Studies, Dublin, 1968
9. Abelard, *Logica ingredientibus* (traducere proprie) – Petrus Abaelardus, Peter Abaelards philosophische Schriften. Die Logica „Ingredientibus“. 2. Die Glossen zu den Kategorien. Hrsg. Von Bernhard Geyer. Münster 1921
10. Ioan Duns Scotus, *Comentariul la Categorii* (traducere proprie) – Iohannes Duns Scotus, Opera Philosophica I: Quaestiones in librum Porphyrii Isagoge, Quaestiones super Praedicamenta Aristotelis, ed: Etzkorn, Girard J., Green, Romuald, Noone, Timothy B., R. Andrews, G. Gál, Franciscan Institute, New York, 1999
11. William Ockham, *Summa logicae, Comentariul la cartea Predicamentelor, Quodlibeta* (traducere proprie) – GUILLELMUS DE OCKHAM, *Summa logicae*, ediderunt Philotheus Boehner, Gedeon Gal, Stephanus Brown, in Opera Philosophica I, St. Bonaventure University, N.Y., 1974;
12. Iohannes Buridanus, *Comentariul la Predicamente*; Guillelmi de Ockham, Opera Theologica IX, Quodlibeta Septem, Joseph C. Wey (ed.), Quaestio 23: Utrum praedicamentum componatur ex rebus extra animam vel ex conceptibus rerum, The Franciscan Institute, 1980, 569-574 (traducere proprie)
13. Johannes Wycliffe, *Summa despre ființă, Despre ființa predicamentală* (traducere proprie) – Johannes Wycliffe, *De ente praedicamentali*, R. Beer, ed., Trübner for the Wyclif Society, London, 1891
14. Egbert P. Bos, Stephen Read, Concepts: *The Treatises of Thomas of Cleves and Paul of Gelria* : an Edition of the Texts with a Systematic Introduction, Peeters Publishers, 2001

9. Evaluare

Tip activitate	9.1 Criterii de evaluare ⁴	9.2 Metode de evaluare ⁵	9.3 Pondere din nota finală
9.4 Curs	Însușirea conceptelor de bază și cunoașterea principalelor texte, autori și interpretări	Colocviu pe bază de eseu	50%
9.5 Seminar/laborator	Aplicarea conceptelor în analiza unor texte specific din gândirea filosofică timpurie	Realizarea unui eseu conform normelor academice	50%

⁴ Criteriile de evaluare trebuie să reflecte direct rezultatele învățării vizate la nivel de program de studii, respectiv la nivel de disciplină. Mai concret, se evaluează achizițiile de învățare menționate în rezultatele anticipate ale învățării.

⁵ Se recomandă stabilirea atât a metodelor de evaluare finală, cât și a strategiei de evaluare pe parcurs.

9.6 Standard minim de promovare

Realizarea unui eseu și prezentarea lui în cadrul colocviului final. Se acordă calificativ de trecere (nota 5) dacă student demonstrează o stăpânire a conceptelor de bază.

10. Etichete ODD (Obiective de Dezvoltare Durabilă / Sustainable Development Goals)⁶

		Eticheta generală pentru Dezvoltare durabilă						
								
								
								Nu se aplică nici o etichetă
								

Data completării:

22.03.2026

Semnătura titularului de curs

Lect. univ. dr. Ile Vlad-Lucian

Semnătura titularului de seminar

Lect. univ. dr. Ile Vlad-Lucian

Data avizării în departament:

Semnătura directorului de departament

Prof. univ. dr. Mihali Ciprian

⁶ Selectați o singură etichetă, cea care, în conformitate cu [Procedura de aplicare a etichetelor ODD în procesul academic](#), se potrivește cel mai bine disciplinei. Dacă disciplina tratează tema dezvoltării durabile la modul general (de ex. prin prezentarea/introducerea cadrului general al dezvoltării durabile etc.) atunci se poate alocă eticheta generală de Dezvoltare Durabilă. Dacă niciuna dintre etichete nu descrie disciplina, selectați ultima opțiune: „Nu se aplică nici o etichetă”.